

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna: Zedinjene države (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.15 za tri mesece, in za iznositev \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2887-89 So. Lawdale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.00, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Avgusta 31-23) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Povežite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

"AMERIŠKI SLOVENE" SE MOLČI!

Cakali smo teden dni, na to še en teden, ko smo zahtevali, da naj "Amerikanski Slovenec" pove jasno in odprto, da je lagal v Brozichevi aferi pri Jugoslovanski katoliški jednoti ali naj pa dokaže, da je resnica, kar je pisal o tej aferi v števil. 38 na prvi strani v šesti koloni, in čakali smo zastoj. Ko odhajajo te vrstice v tisk, še ni odgovora v "Amerikanskem Slovincu!"

Pred štirinajst dnevi smo rekli, da se pametni ljudje ne dajo farbat s takimi pojasnili, kot ga je prinesel "Amerikanski Slovenec" v števil. 39 z dne 17. avgusta. Danes pa pravimo: "Čakali smo na odgovor v 'Amerikanskem Slovincu' več ko štirinajst dni, pa odgovora ni bilo. Odzvaj bomo ta list šteli med one, katerim ne gre vera, dokler ne bo jasnega odgovora v Brozichevi zadevi.

"Ameriški Slovenec" je molčal, oglašili so pa Rudolf Perdan, glavni predsednik, Anton Zbašnik, predsednik nadzornega odbora, in Joseph Pishler, glavni tajnik Jugoslovanske katoliške jednote v "Glasu Naroda" z dne 23. avgusta t. l. Perdan in Zbašnik sta odgovorila stvarno v interesu jednote. V Pishlerjevem odgovoru je bilo nekaj stvarnega, nekaj pa nestvarnega in prav nič mu ni bilo všeč, da je uredništvo Prosvete apeliralo, da se stvar izravna javno, ker je "Ameriški Slovenec" napravil iz nje javno afero, akoravno Pishler pravi, da nima nič proti temu, ko Prosveta zahteva, da se poda članstvu jasna slika o celi stvari.

Da bodo čitatelji lažje razumeli, kako neopravičen je bil udarec glavnega tajnika Jugoslovanske katoliške jednote po uredništvu "Prosvete" zaradi komentarja, ki je šel v mar uredniku "Amerikanskega Slovincu", prinašamo v celoti še enkrat komentar, ki je izšel v števil. 191 "Prosvete", in pa kritiko glavnega tajnika Jugoslovanske jednote na ta komentar, ki je izšla v "Glasu Naroda" z dne 23. avgusta t. l.

"Prosveta" je oštel uredništvo "Amerikanskega Slovincu" na ta način:

"Ako je vest resnična ali ni resnična, je dolžnost glavnega odbora J. S. K. J., da poda javno izjavo, v kateri pojasni položaj.

Ako je vest resnična, veže glavni odbor J. S. K. J. dolžnost, da to pojasni svojemu članstvu in mu poda jasno sliko o celi zadevi, kajti prikrivanje resničnih dogodkov ne bo pomirilo članstva, odkar je "Amerikanski Slovenec" spravi afero v javnost. Kajti le odprta odkritost lahko vrne omajano zaupanje!

Ako vest ni resnična, je glavni odbor J. S. K. J. obvezan vrniti dobro ime človeku, ki je napaden. Taka vest, akoravno ni resnična, če se ne popravi takoj, lahko uniči bodočo karijero prizadetega.

Povedali smo to, ker dogodek, opisan v omenjeni številki "Amerikanskega Slovincu" ni več privatna zadeva, ampak je postal javna afera, ko je bil dotični "Amerikanski Slovenec" dostavljen naročnikom.

Natančno o stvari sami pa spregovorimo, ko glavni odbor J. S. K. J. poda pojasnilo, koliko je resnice na vesti. Za danes se bomo pečali le z uredniškim komentarjem.

Urednik pravi, da je žalostno, ako se more pripetiti kaj takega pri slovenskih organizacijah in nadaljuje, da Slovenci še nismo zreli, da bi znali svoje organizacije voditi tako, da bi bila taka izguba izključena.

Urednik govori o organizacijah v množini in ne dela prav nobene izjeme. Po njegovem mnenju so vse organizacije vodene tako, da lahko poedini glavni odbornik poveri večjo vso.

To je mogoče res pri organizacijah, h katerim pripada urednik "Amerikanskega Slovincu". Pri Slovenski narodni podporni jednoti je poverba za večje vso in po eni osebi nemogoča. To je dokaz, ako nimajo organizacije, h katerim pripada urednik Amerikanskega Slovincu take uprave jednote, da niso vsi Slovenci tako nezreli, da bi ne znali voditi svojih organizacij tako, da so večje izgube izključene.

Slovenska narodna podpora jednota ni le kazala drugim organizacijam pot, kakine zavarovalne razrede je treba uvesti, da odgovarjajo potrebam slovenskega ljudstva v Ameriki, ampak je tudi pokazala, kako je treba upravljati jednotno premoženje in nastopiti pri vsakem najmanjšem dogodku, da ne pride do večjih izgub.

In kaj so storile druge podporne organizacije? Posnemamo so Slovensko narodno podpora jednota le, saj uvedbi zavarovalnih razredov, niso ji pa sledile pri upravi premoženja organizacije. Ako je na konvencijah drugih podpornih organizacij kdo priporočal pregledovanje knjig po strokovnjakih in sicer vsakih šest mesecev, so se takoj oglašili nekateri, da tako nadzorovanje stane preveč denarja.

Če so posamezni delegatje na konvencijah priporočali, da naj imajo pristop do gotovine trije odborniki in poleg njih še uradni poročevalci družbe, da se mota denar takoj naložiti v obveznicah in da jih morajo kupiti trije glavni odborniki in ne en sam glavni odbornik, tedaj so nekateri rekli, da je tak sistem preveč kompliciran in predrag. In ker so navadno tako govorili ljudje, ki so imeli kaj pod palcem, so jim delegatje verjeli. Mogoče so bili dotični dobri gospodarji v svojih gospodarskih zadevah, v javnih niso bili.

Slovenska narodna podpora jednota je prišla do prapricanja, da je najbolje jednotin denar naložen, ako so vsi

zaključki glavnega odbora podvrženi javni kritiki, ki se nanašajo na gospodarstvo v jednoti. Ampak druge podporne organizacije je dozdaj še niso posnemale v tem oziru.

Članstvo Slovenske narodne podporne jednote se zaveda, da je javna kontrola jednotinega premoženja najboljši nadzorovanje. Za to je uvedla tak sistem pri upravi jednotinega premoženja, da je vsaka večja poverba po posameznem glavnem odborniku izključena. Urednik Amerikanskega Slovincu torej ne more članov Slovenske narodne podporne jednote prištevati med tiste nezrele Slovence, ki ne vedo, kako je treba gospodariti z njihovim premoženjem. Ako pa urednik Amerikanskega Slovincu sebo prištevata med tiste nezrele Slovence v Ameriki, ki ne vedo, kako se mora kontrolirati denar v slovenskih organizacijah, pa naj to tako jasno pove, da ga bo razumel vsakdo."

Glavni tajnik Jugoslovanske katoliške jednote je pa ta komentar uredništva "Prosvete" zopet komentiral na ta način:

"Ne dopade se mi pa hvalisanje urednika 'Prosvete' katero povsem ne odgovarja resnici. Med drugim omenja: 'Slovenska Narodna Podpora Jednota ni le kazala drugim organizacijam poti, kakine zavarovalne razrede je treba uvesti, da odgovarjajo potrebam slovenskega ljudstva v Ameriki...' Resnici na ljubo naj bo povedano, da je J. S. K. J. uveljavila 'National Fraternal Congress' lestvico poprej kakor SNPJ. Pri J. S. K. J. se je pričelo pobirati assessment po 'National Fraternal Congress' lestvici s 1. januarjem 1914. Slovenska Narodna Podpora Jednota je uveljavila isto lestvico pozneje. Kdo je torej posnemal? J. S. K. J. ima poslovno pravico v 17. državah, dvomim da ima SNPJ. v toliko državah poslovno, akoravno je veliko večja organizacija? Priznati se mora vsak, da ima SNPJ. nekatere naprave, katerih druge organizacije še nimajo. Tudi jaz sem nje član in sem ponosen, toda nihče me ne bo prepričal, da izvirajo vsi koristni zaključki naših podpornih organizacij samo od SNPJ. in da SNPJ. ni tudi drugih posnemala.

Računi J. S. K. J. so jasni in kadar so potrjeni, so vsi priobčeni v glasilo v slovenščini, dočim so glavni računi S. N. P. J. vedno priobčeni v angleščini, tako da član, ki ne razume angleščine, ne more razumeti takih računov. Naši računi jasno kažejo, koliko je vsake družbe vplačalo v vsak sklad in koliko je prejelo iz vsakega sklada. Upravni stroški so bolj podrobno definirani kot v računih SNPJ. Kje je torej boljše javna kontrola? Toliko v odgovor na samohvalisanje."

Jasno je, da "Prosveta" ni pisala o lestvici Narodnega bratskega kongresa (National Fraternal Congress), ampak je govorila o zavarovalnih razredih v splošnem. Kaj pa so zavarovalni razredi? Ali so mogoče zavarovalni razredi lestvica Narodnega bratskega kongresa, ali so zavarovalni razredi bolniški, posmrtninski, odškodninski itd., ki se pa zopet dele v razrede na pr. za en dolar, dva dolarja itd. dnevnne bolniške podpore, ali za \$250, \$500 itd. posmrtnine, za samo eno odškodninsko zavarovanje ali pa dvojno ali trojno itd.?

Torej govorili smo o zavarovalninskih razredih. Slovenska narodna podpora jednota je uvedla centralizirano bolniško podporo že ob svoji ustanovitvi, Jugoslovanska katoliška jednota jo je uvedla šele leta 1913. Saj tako poroča glavni tajnik Jugoslovanske katoliške jednote sam v oficijelni števil. "Glasu Naroda" z dne 12. julija. In to je povzročilo tako opozicijo pri Jugoslovanski katoliški jednoti, da je nekaj družtev celo odstopilo. To prizna glavni tajnik v ravno isti številki "Glasu Naroda".

V začetku leta 1913 je članstvo Slovenske narodne podporne jednote glasovalo v predlogu, da se uvede še en posmrtninski razred. Predlog ni bil sprejet, ker so pravila določala, da se morata splošnega glasovanja udeležiti dve tretjini članstva, dasiravno je bila zanj oddana velika večina glasov. V začetku leta 1914 je bil članstvu predložen na splošno glasovanje predlog, da se uvedejo štirje posmrtninski in trije razredi za bolniško podporo. Predlog je bil sprejet. Pri Jugoslovanski katoliški jednoti sta bila uvedena še dva posmrtninska razreda in še en razred za bolniško podporo v letu 1916 na šesti redni konvenciji. Tako poroča glavni tajnik Jugoslovanske podporne jednote v oficijelni števil. "Glasu Naroda" z 12. julija 1923.

Slovenska narodna podpora jednota je uvedla mladinski oddelček z januarjem leta 1913, Jugoslovanska katoliška jednota je sprejela šele v oktobru 1913 predlog na svoji deveti redni konvenciji v Pittsburghu, da uvede zavarovanje mladine. Na tej konvenciji je Jugoslovanska katoliška jednota sprejela pravo direktne zakonodaje, medtem ko je Slovenska narodna podpora jednota sprejela pravo direktne zakonodaje že leta 1912 na konvenciji v Milwaukeeju, splošno glasovanje in odpoklic pa že leta 1907 na konvenciji v La Sallu.

Enakopravnost članic je sprejela Slovenska narodna podpora jednota že na konvenciji v Clevelandu leta 1909, Jugoslovanska katoliška jednota pa šele na konvenciji leta 1913.

Zdaj pa še spregovorimo o lestvici Narodnega bratskega kongresa, katera se zdi izredno važna glavnemu tajniku, češ, da jo je Jugoslovanska katoliška jednota uvedla prva med vsemi slovenskimi podpornimi jednotami. Misel o uvedbi lestvice Narodnega bratskega kongresa ni zrastle na zelniku Jugoslovanske katoliške jednote. Razprava o uvedbi lestvice Narodnega bratskega kongresa je trajala skozi vse leto 1913 v Glasilu Slovenske narodne podporne jednote. Ravno tako je razpravljajal o uvedbi te lestvice skozi vse leto tedanji glavni upravni odbor Slovenske narodne podporne jednote. Iz razprave je bilo jasno, da glavni upravni odbor priporoči celemu glavnemu odboru na januarski seji leta 1914, da predloži uvedbeno lestvico Narodnega bratskega kongresa članstvu na splošno glasovanje. V glavnem uradu Jugoslovanske katoliške jednote so čitali te razprave in so prav dobro vedeli, kaj se godi. Glavni odbor Jugoslovanske katoliške jednote je v novembru 1913 predložil lestvico Narodnega bratskega kongresa članstvu na splošno glasovanje, da tako prehitijo Slovensko narodno podpora jednota. Glavni odbor Slovenske narodne podporne jednote je osvojil sklep na januarski seji, da predloži članstvu na splošno glasovanje, ako se uvede lestvica Narodnega brat-

skega kongresa. Članstvo je glasovalo za uvedbo lestvice, ki je postala pravomočna 1. maja 1914.

Ni pa res, da je Slovenska narodna podpora jednota uvedla isto lestvico, kot Jugoslovanska katoliška jednota, akoravno pravi-dobesedno glavni tajnik J. S. K. J. v svoji kritiki: "Slovenska narodna podpora jednote je uveljavila isto lestvico pozneje."

V brošuri "Statistics Fraternal Societies", stran 154 čitamo o Jugoslovanski katoliški jednoti: "Issues certificates for \$250 to \$1500 on N. F. C. rates." Podomače se to pravi, da Jugoslovanska katoliška jednota izdaja police za \$250 do \$1500 na podlagi lestvice Narodnega bratskega kongresa. Lestvica pa ni nikjer objavljena. Ravno tako ni nikjer povedano, kdaj je bila lestvica faktično uvedena.

V ravno tej brošuri čitamo o Slovenski narodni podporni jednoti na strani 149:

"The above rates went into effect May 1, 1914, and applied to all members at age of entry."

Po domače se pravi: "Zgornja lestvica je postala veljavna 1. maja 1914 in se je izvedla po starosti članov ob njih pristopu."

Zgoraj nad temi besedami je priobčena lestvica, ki je objavljena za tisoč dolarjev v pravih Slovenske narodne podporne jednote na strani 69.

Ako pogledamo v pravila Jugoslovanske katoliške jednote, se prepiramo na straneh 81 do 86, da sta uvedeni dve lestvici in sicer za stare in nove člane. In še iz teh dveh lestvic član ne pozna, koliko gre samo za posmrtnino, dokler ne prečita pravil in sam ne izračuna svojega vplačila za posmrtnino. Za stare člane je uveden pri J. S. K. J. še rezervni sklad. Pri S. N. P. J. pa ni takih izjem.

Da se je uvedla lestvica Narodnega bratskega kongresa pri Slovenski narodni podporni jednoti in Jugoslovanski katoliški jednoti ni zasluga Slovenske narodne podporne jednote in ne Jugoslovanske katoliške jednote. Obe jednoti sta bili prišlejeni uvesti to lestvico, ker so nekatere države sprejele tozadevne postavbe.

Po podatkih v brošuri "Statistics Fraternal Societies" je znašala povprečna starost članov Jugoslovanske katoliške jednote prvega januarja 1923 sedem in trideset in pol leta, članov Slovenske narodne podporne jednote pa ravno istega datuma le tri in trideset let.

Slovenska narodna podpora jednota ima poslovnico v vsaki državi, v kateri jo mora imeti. Kjer poslovница ni potrebna, tam je denar za poslovnico po nepotrebnem izdan.

Računi Slovenske narodne podporne jednote so jasni in razumljivi. Računi, ki jih sestavijo glavni odborniki so priobčeni v slovenščini, računi, ki jih sestavijo strokovnjaki, so priobčeni v angleščini in soglašajo do fiksa! Računi Slovenske narodne podporne jednote sta torej dva originala, izdelana od dveh nadzorujočih skupin, ki pa morata soglašati, da pokazeta, da je vse v redu. In tako kontrolo priporočamo vsem podpornim organizacijam.

Prav nič ne zamerimo glavnemu tajniku Jugoslovanske katoliške jednote, ako je hotel Jugoslovanska katoliško jednota pokazati kot najboljšo slovensko podporno organizacijo, ker ni storil drugega kot svojo dolžnost. Ampak, kadar bo še kaj takega pisal, kot je bila kritika na komentar v "Prosveti", ki je šel mar uredništvu "Amerikanskega Slovincu" naj ne pozabi, da fakti govore in ne to, kar kdo zasanja v svojih možganih.

Meteoriti.

Svet nemi ob poročilih o katastrofi, ki je zadela Japonsko. Pol milijona mrtvih, morda več, morda manj. Mesta v razvalinah in pepelu. Milijoni stradaljo.

Vsa ta nesreča, velika kot je, je pa zelo majhna v primeri s katastrofami, ki jih ljudje sami delajo. Zadnja vojna je ubila samo na bojiščih devet milijonov ljudi. Povej to povprečnemu kristjanu — in skomignil bo z ramami.

Priroda, divja kot je, je bolj usmiljena.

Japonska tragedija ima v sebi tudi nekoliko farse. Brzojavka se glasi, da so panični ljudje hoteli v pagodo (tempel) molit bogove, naj jim pomagajo. In zgodilo se je kakor se navadno zgodi v takih slučajih: pagoda se je podrli in pokopala siromake podse. Take stvari se dogajajo redno v Italiji ob vsakem hujšem potresu. Pod Italijo je namreč še večji "hudil", ki liže verigo, na kateri je priklenjen in kadar sukne, hote verigo pretrgati, takrat se stresne zemlja. Tako so nam naši pobožni očetje, strici in teta v starem kraju razlagale potres. In otroci smo kajpada verjeli. Mnogi odrasli otroci še danes verjamejo nekaj takega.

Praznoverni Japonci preklinjajo inozemce, da so krivi nesrečo, ker so s svojimi novimi verami, ki jih zanašajo na Japonsko, razžalili japonske bogove. Čudno, da japonski bogovi nič ne izbirajo, pač pa poderejo palačo samemu mikadu, ki je po veri Japoncev nebeški sin.

Ko je v 18. stoletju potres porušil Lisabono, so katoličani dolžili protestante, zadnji pa katoličane, da so zakrivali katastrofo.

In mesto, da bi si pomagali, so pa začeli preganjati in sežigati drugi druge. Ljudska nevednost in praznovernost sta večja nesreča za človeštvo kakor potres.

Potresne in požarne katastrofe so dobra šola za bodočnost. V svetli bodočnosti ne bo milijone prebivalcev atlašenih skupaj v krajih, kjer je potres vsled vulkaničnih tal vsakdanji gost. Ljudje bodo stanovali po varnih zračnih hribih daleč od potresne cone. V takih conah bodo mogoče le polja in nasadi z lesenimi stavbami, ki bodo prazne davno predno pride močnejši sunek. Bodoči ljudje bodo imeli pozitivna seznan potresov za celo leto naprej kakor imamo danes na minuto in sekundo označene solne in lunine mrke. To bo civilizacija!

Z italijansko-grške fronte: Japonska fašistovska flota je priplula previdno in počasi pred otok. Poveljnik je poslal patroljo na ogled. Patrolja se je vrnila in poročala: Tristo otrok je ves sovranski. Orožja nimajo. — Huraj! Zagrmeli so topovi in sovražnik je bil premagan. Bila je velika zmaga...

Če bi bili otroci imeli "fiffole", bi bili junaški fašisti belati do Pieve...

Kapitalistični listi so si izmislili, da si je Foster najel napadalec, ki je potem streljal nanj. Kajpada! Frank Little se je sam linčal; Jean Jaures in Karl Liebknecht sta si tudi najela morilce, ki so ju potem ustrelili.

Lažniki naj bi rajši pojasnili, kaj je s tisto bombjo v Wall Street. Najemati morilce je že stara detektivska umetnost, ki je v službi le kapitalističnih interesov.

